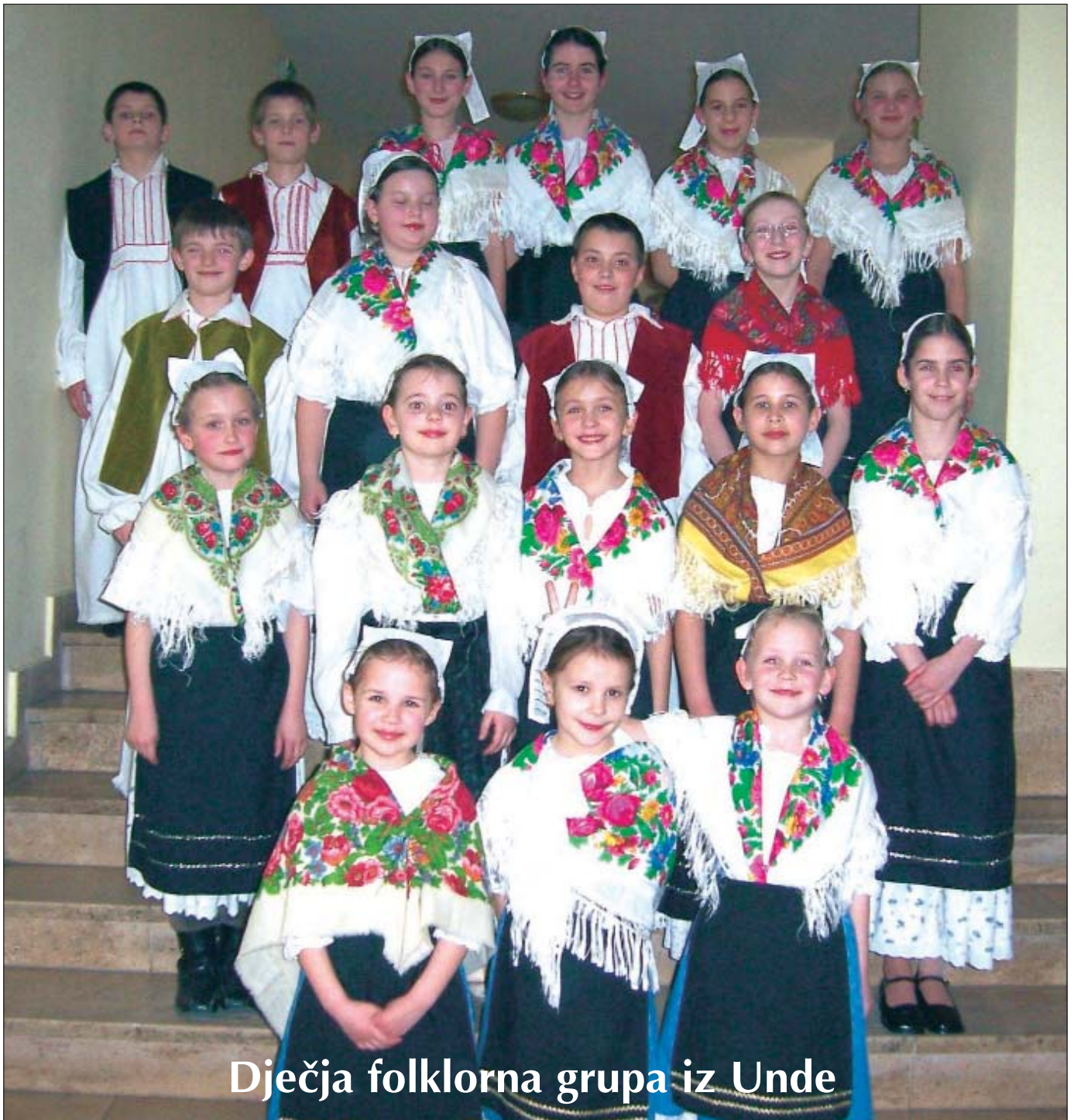

HRVATSKI *glasnik*

Godina XVI, broj 17

27. travnja 2006.

cijena 80 Ft

Dječja folklorna grupa iz Unde

Komentar

„Vilani“ na ogradi

Na „Cvjetnicu“ podravsko Lukovišće uz nabujalo zelenilo prirode dobilo je i crveno šarenilo, opjevanih crvenih „rukava“ koji su se ovom zgodom širili, uz pjesmu svečanog mimohoda kroz selo nedaleko od Drave. Rukavi na lijepim djevojkama i zgodnim ženama bili su crveni baš kao noge roda, koje su već pristigle i ženke u svojim gnijezdima mirno sjede, tek im se vidi mala glava i dugi crveni kljun, inače, čovjek mogao bi pomisliti da im je gnijezdo ostalo prazno, da je vlasnike zadesila neka zla sudbina na dugom putu selidbe..

Razdragani i razigrani mladi dečki i mlade djevojke, odnosno uz njih uvijek mladi bračni parovi okupili su se na poziv glasovitog ansambla Tanac iz Pečuha. Uz trud i napore mještani koji još u škrinjama čuvaju nekadašnje „vilane“ (na veće blagdane pokrivanje su njima postelje) bili su prostri na ogradama da se malo i oni osvježe na proljetnom suncu i da zadive one koji su stigli iz raznih krajeva da nas za trenutak vrata u prošlost kada se čuvala tradicija, a na blagdanima čula hrvatska pjesma i zaigralo kolo, u toplijim danima nije bila prava rijetkost da se djevojke uhvate pod ruke i pjevajući milozvučne pjesme u pratnji momaka prošeću kroza selo. Dabome, prije „Vuzma“, tj. Uskrsa mlade djevojke koje su već postale „divojke“, i mlade žene uvježbavale su vuzmenske napjeve, brojne pjesme koje nas vode u starinski obred, u uvođenje djevojaka, a čija je poruka jasna i shvatljiva ako se u njezino dekodiranje uloži samo nešto više napora.

Lukovišće je na trenutak oživjelo, i to može dati poticaja da se učvrsti djelatnost na daljnjem kulturnom planu, da se održavaju razne bogate folklorne i ine manifestacije, kojih baš nema uvijek u izobilju, ali dobre volje, zahvaljujući pojedincima, ima na svu sreću. Ne znam je li pogodno zamijetiti da nedostaju i turneje domaćih kulturnih družina i poznatijih ansambala iz Hrvatske.

To nam je u krvi, dalo bi se reći. A kada zasviraju vesele tamburaške klappe i uz njih zamekeću gajde, šire se široki rukavi, razliježu pjesme i ritmično se podižu noge, tada se olako može shvatiti da u takvome pravom ugođaju što znači biti Hrvatom, da je to ono naše pravo, da ne možemo, a i ne želimo iz svoje kože.

No „vilani“ crveni, kao gusta veprova krv, skinuti su s ograda i „porubljeni“ vraćeni na dno škrinje.

Duro Franković

„Glasnikov tjedan“

Tjedan koji je iza nas obilježio je drugi krug parlamentarnih izbora održanih u nedjelju, 23. travnja. Viktor Orbán u pola devet nazvao je Ferenc Gyurcsány i čestitao na pobjedi koaliciji Mađarske socijalističke stranke i Saveza slobodnih demokrata.

U ponedjeljak je proslavljen i Svjetski dan plesa, koji je u pečuškome nacionalnom kazalištu slavilo i društvo koje među svojim ciljevima ima njegovanje hrvatske kulture i običaja. Ne znam zašto me je zaboljelo srce kad sam na plakatu za ovu veliku plesnu večer na hrvatskom jeziku vidjela i mogla pročitati samo jednu riječ na hrvatskom jeziku: „Poruka“. Vjerujem kako je propust napravljen u žurbi pripremanja i velikog posla što ga zadaje takva organizacija.

Početkom tjedna u Hrvatskoj osnovnoj školi i gimnaziji u Budimpešti započeo je Tjedan hrvatskoga jezika, bogat sadržajima, s gostima iz zemlje i matične domovine Hrvatske, natjecanjem u kazivanju stihova, novinarskim radionicama Hrvatskoga glasnika. Sve je snažnija gospodarska suradnja između mađarskih i hrvatskih gospodarstvenika, potvrdila su to i dva skupa: jedan održan u pečuškoj gospodarskoj komori, a drugi u Slavonskome Brodu. I dok Hrvatska

pokušava udovoljiti zahtjevima prijama u Europsku uniju, cijene njezinih nekretnina iz dana u dan rastu; prosječna cijena četvornog metra stana u Opatiji je 2 259 eura. Hrvatska je Vlada, napokon, spremna potpisati s Amerikom sporazum o neizručivanju optuženih za ratne zločine, i time jednom zauvijek riješiti spor s Amerikom oko čuvenoga članka 98. o neizručivanju američkih državljana Međunarodnome kaznom sudu. Nepotpisivanje je bilo jedna od glavnih prepreka hrvatskom napredovanju prema članstvu u NATO, a Senat SAD-a usvojio je čak i zakon prema kojem je svim zemljama koje su odbile potpisati sporazum obustavljena isporuka američke vojne pomoći. Sporazum bi se trebao potpisati prije ili za vrijeme boravka potpredsjednika SAD-a Dicka Cheneyja u Dubrovniku u svibnju ove godine. Članak 98. potpisalo je više od stotinu zemalja, ali veoma malo njih iz Europe. SAD bi sporazumom dobio tražena jamstva da njihovi državljani neće biti suđeni pred međunarodnim, nego pred američkim sudovima, a Hrvatskoj će, pristane li na kompromis, biti omogućen ravan put u NATO članstvo – pišu analitičari.

Branka Pavić Blažetin

Mađarski birači povjerenje su dali koaliciji Mađarske socijalističke stranke i Saveza slobodnih demokrata

Aktualno **Manjinski izbori tek su pred nama**

I dok se malazimo iza drugoga kruga parlamentarnih izbora, možda nam na pamet padaju i izbori koji nas očekuju u listopadu, izbori za mjesne i manjinske samouprave. Vrijeme leti i uskoro ćemo i mi morati prionuti poslu, pobrinuti se kako bi birački popisi bili u redu i kako bismo mogli izaći na izbore za manjinske samouprave u gradovima i selima koje nastanjivaju Hrvati u Mađarskoj. Nadajmo se kako smo pomno proučili Zakon o manjinama i o izbornim pravilima. Nalazimo se ispred razdoblja koje u izbornome smislu trebamo i te kako držati u vidu. Naime, od 31. svibnja do 15. srpnja, moramo sastaviti biračke popise koji su preduvjet kako bismo održali manjinske izbore u svojim sredinama. Nakon toga sve će ići znatno lakše, i bez većih problema moći ćemo premostiti listopadske izbore i oblikovati hrvatske manjinske samouprave. Na listopadskim izborima, za razliku od dosadašnje prakse, ne mogu krenuti nezavisni kandidati, već samo kandidati u bojama neke od hrvatskih civilnih organizacija u Mađarskoj koje su sudski registrirane i čiji statut odgovara zakonskome slovu o postavljanju manjinskih kandidata. Koja će od hrvatskih civilnih organizacija na predstojećim izborima imati i koliko težinu, važno je i stoga što će ona imati i odlučujuću ulogu u formiranju sastava buduće Skupštine HDS-a, kao najvišega političkog tijela Hrvata u Mađarskoj, a imat će i riječ i značaj i pri formiranju novog samoupravnog nivoa, županijskog što ga osigurava nova, promijenjena zakonska norma. Državne i županijske elektore birat će samo izabrani elektori u mjesnim manjinskim samoupravama, i to na licu mjesta u danome naselju, dana predviđenog zakonom, kada će

se birati elektori županijskih odnosno državnih samouprava. Novina je da se neće putovati na sveopći skup elektora, nego će izabrani elektori u svojim naseljima, okruzima, glasovati na županijske i državne liste čiji će postavljači biti vjerojatno civilne organizacije koje su postavile svoje kandidate i u takozvanome prvom krugu izbora i pri tome „polučile“ dobre rezultate. Hoće li to biti bolje rješenje i hoće li tako biti omogućena veća „samostalnost“ i manji utjecaji lobija prilikom glasovanja o zastupnicima županijskih i državnih samouprava, vidjet ćemo nakon njihova formiranja negdje u proljeće 2007. Danas treba paziti na datume koji su pred nama, i u tom razdoblju formirati biračke popise na kojima se mora naći najmanje trideset osoba imenom i prezimenom i deklariranjem nacionalne pripadnosti. Hoće li one same otići mjesnom bilježniku ili se mogu skupno upisati, još uvijek nije sasvim jasno, ali se da naslutiti kako je moguća i ova potonja opcija što će znatno olakšati formiranje biračkih popisa – kažu hrvatski aktivisti. Na glasovanje za manjinske samouprave mogu izaći i glasovati za najmanje pet kandidata (zakon toliki broj zastupnika propisuje u manjinska samoupravna tijela) samo oni koji su i u biračkim popisima. U njih se mogu upisati samo državljani Mađarske. Stoga kada kao birač dobijete obavijest o mogućnosti upisa u manjinski birački popis, uzmite listić, ispunite ga i otidite se registrirati kod javnoga bilježnika kako biste u listopadu mogli glasovati za zastupnike hrvatske manjinske samouprave u vašem selu ili gradu, okrugu.

Branka Pavić Blažetin

KOLJNOF – Prvoga majuškoga vikenda Osnovna škola „Mihovil Naković“ primit će veliku delegaciju iz buševečke partnerske škole. Dica u pratnji učiteljev i direktora Krešimira Matašina, 5. majuša (petak) će dospiti u jur dobro poznato gradišćansko mjesto ter će za objedom malo počivati i proći na kupovanje u Šopron. Uvečer pokazat će kulturni program gostodavateljem, a subota po planu domaćinov bit će potrošena bogato i sadržajno, na obali Balatona. Tijekom cjelodnevnoga izleta posjetit će se Badacsony, Keszthely, Balatonederics, Tapolca i Sümeg. Iz nediljne zabave ne more faliti šopronska bob-linija, ka je jur takorekuć postala hodočasno mjesto hrvatskoj dici.

KAPOŠVAR – ŠIKLOŠ – Kako nas je obavijestio predsjednik Mađarsko-hrvatskoga društva prijateljstva Marko Kovač iz Kapošvara, 21. travnja pedesetak poduzetnika iz Velikoga Trojstva u Hrvatskoj, uz pomoć društva i poduzetnika hrvatskog podrijetla koji su njegovi članovi, i to Pave Kuštre, Tibora Čuča i Marka Kovača, posjetili su šikloško vinogradarsko-voćarsko područje gdje su se upoznali s najnovijim rezultatima u vinogradarstvu i voćarstvu te sa zakonima mađarske države, a jednako tako i s europskim izvorima koju pomažu ovu granu poljoprivredne djelatnosti u Mađarskoj. Privrednici iz Hrvatske posjetili su i vinogradarsko gospodarstvo poznatoga proizvođača vina Fontányija, podrijetlom iz Francuske, čija je supruga Hrvatica iz podravskih Križevaca, a sve se to ostvarilo s pomoću ministra bez lisnice u mađarskoj Vladi Istvána Kolbera.

Izborni kutak

Izbiri za manjinske samouprave listopad 2006.

Tko može biti kandidat za zastupnika manjinske samouprave, koga možemo birati?

Na izborima za manjinske samouprave kandidat može biti samo mađarski državljanin koji po Zakonu o nacionalnim i etničkim manjinama pripada određenoj manjini, i očituje se njoj o svojoj pripadnosti, te je upisan u birački popis, a istodobno raspolaže i glasačkim pravom na izborima za mjesne organe vlasti i gradonačelnike.

Kandidat se mora očitovati:

- da preuzima predstavljanje dane manjine
- da poznaje jezik manjine
- da poznaje kulturu i običaje manjine
- je li već bio član neke druge manjinske samouprave ili izabrani dužnosnik.

Tko može postavljati manjinske kandidate, i kako?

Zakonskom normom, prestala je institucija nezavisnih kandidata na manjinskim izborima. Kandidate mogu postavljati isključivo civilne udruge dane manjine, koje su po zakonu o udruživanju registrirane i one su takve društvene organizacije koje u svome statutu kao zabilježene ciljeve imaju predstavljanje nacionalne ili etničke manjine. Kandidate na manjinskim izborima 2006. mogu postavljati civilne udruge koje su registrirane do 25. studenoga 2005. godine.

Izvor: Barátáság melléklete, Kisebbségi önkormányzati választások 2006./2007.: odgovara dr. Attila Buzál.

PRISKA – Gradišćanske svadbe, izgleda, nadahnjuju grupe širom naše regije. Pred par ljet su Undanci svoj, zatim pak Koljnofci postavili na pozornicu Koljnofski pir, sada u protuluću petrovski kazalištarci svadbuj, a 12.-13. majuša će prisički Zviranjak, pod peljanjem Józsefa Szávaija, voditelja KUD-a Tanac, konačno naučiti novu domaću koreografiju, pod naslovom Prisička svadba. U augustu pak Umočani oživljavaju dane stare pirovne tradicije u vlašćem selu.

BIZONJA – Na početku majuša jačkarni zbor Jorgovan i tamburaški sastav začet će snimiti prvu CD-ploču. Na nosaču zvuka ćemo moći čuti crikvene jačke kot Zdrava Diva, Črna Madona, nadalje hrvatsku i gradišćansku himnu, a isto tako budu snimljene i bizonjske narodne jačke. CD-prvijenac će otprilike sadržati 20 jačak.

KUKINJ – U bošnjačkohrvatskome naselju Kukinju 29. travnja 2006. godine gostuje KUD Prigorec iz Zagreba. Neće to biti prvi susret s Kukinčanima, naime, kukinjski Pjevački zbor Ladislava Matuška već je prošlog ljeta sudjelovao na njihovu zagrebačkom festivalu. Organizatori svakoga rado očekuju!

PEČUH – U organizaciji Pečuške gospodarske komore i njezina Mađarsko-hrvatsko-bošnjačkog odjela, 26. travnja u spomenutoj komori održana je konferencija pod pokroviteljstvom Euroregije Dunav – Drava – Sava pod radnim naslovom „Mogućnosti i perspektive“. Predstavnik Hrvatske gospodarske komore pozdravio je predsjednik Mađarsko-hrvatsko-bošnjačkog odjela Marko Győrfvári, a jedna od tema konferencije bili su i planovi utemeljenja buduće Mađarsko-hrvatske gospodarske komore, o čemu je govorio Jenő Radezky, potpredsjednik Mađarske gospodarske komore. Na konferenciji je bilo riječi i o strateškom partnerstvu Mađarske i Hrvatske, o Hrvatskoj na putu prema članstvu u EU, o mogućnostima ulaganja i gospodarskog razvoja u Puli i Istarskoj županiji, Splitu i Splitsko-dalmatinskoj županiji, Tuzli i Tuzlanskom kantonu te u kontinentalnom dijelu Hrvatske uz prometni koridor V/C, o aktualnostima hrvatsko-mađarskih gospodarskih veza, o djelatnostima i uslugama OTP Banke Hrvatska d.d., o djelovanju i ulozi Euroregije Dunav – Drava – Sava.

BUDIMPEŠTA – Sukladno odredbama o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave, 27. travnja predsjednica Odbora za odgoj i obrazovanje Marija Petrič sazvala je sastanak članova Odbora na kojem je između ostalog bilo riječi o donošenju odluke u svezi sa stipendistima, učenicima koji svoje školovanje nastavljaju na fakultetima u matičnoj domovini Hrvatskoj. Donesena je i odluka o pristiglim molbama za tabore, a na dnevnom redu bilo je i niz aktualnih pitanja i prijedloga koji su u nadležnosti spomenutog odbora.

Intervju

Naša je odgovornost da pomažemo hrvatsku nacionalnu manjinu

Razgovor sa zagrebačkim gradonačelnikom
Milanom Bandićem

Razgovor vodio: Stipan Balatinac

Za nedavnog posjeta Pečuhu, sa zagrebačkim gradonačelnikom Milanom Bandićem, koji je tom prigodom posjetio Hrvatski vrtić, osnovnu školu, gimnaziju i učenički dom Miroslava Krležu i Hrvatsko kazalište, razgovarali smo o ulozi grada Zagreba u pomaganju hrvatske zajednice u Mađarskoj, o ulasku u društvo 26 europskih gradova i o pripremama za ulazak Hrvatske u Europsku uniju.

Koji je bio povod Vašega dolaska u Mađarsku i Pečuh? Kakvi su Vaši dojmovi o današnjem posjetu?

– U Mađarskoj sam bio, u Budimpešti, još 2000., odnosno 2001. kada smo potpisivali sporazum o suradnji dvaju glavnih gradova s gradonačelnikom Gáborom Demszkijem. Bio sam i u Baji prije dvije godine, a danas sam, evo, i u Pečuhu. Rekao bih cuker komt culect (šećer dolazi na kraju, op. a.). Došli smo u pola tri, bili smo na kavi kod gradonačelnika, zatim u hrvatskom obrazovnom središtu Miroslava Krležu, ovdje smo u Hrvatskom kazalištu, a prije toga bili smo i u Generalnom konzulatu. Preuzeli smo obvezu sa sufinanciranje obnove hrvatskog obrazovnog središta još lani u studenom, zajedno s Vladom Republike Hrvatske i Hrvatskom državnom samoupravom. Danas smo došli na predstavu Veseli četverokut Mire Gavrana, a usput i pogledati što treba pomoći u obnovi Hrvatskoga kazališta, ustanove koja zadnjih 15 godina uspješno radi ovdje. Grad Zagreb ima obvezu da zajedno s Vladom Republike Hrvatske jučer, danas i sutra, s Hrvatskom državnom samoupravom i našom nacionalnom zajednicom ovdje na ovim prostorima pomogne značajne hrvatske institucije, jer bez njih, bez obrazovnog središta u sklopu kojega djeluju vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom i Hrvatskoga kazališta gdje se njeguju hrvatski jezik, kultura i običaji, ne bi bilo ni hrvatske djece ni hrvatskih ljudi na ovim prostorima. Mi smo toga svjesni, i naš je minimalni obol i obveza da, osim istinske i odgovorne skrbi za građane grada Zagreba, pomažemo i tamo gdje se svjedoči odgovornost i za hrvatsku nacionalnu manjinu. To se u Pečuhu jako dobro radi, i mi smo vrlo sretni, pa ćemo naći rješenje. Kao što smo našli rješenje za hrvatsko obrazovno središte, uvjeren sam da ćemo i za kazalište naći rješenje i kupiti ovdje jednu kuću koja bi tre-

bala biti koridor za ulaz u ovo kazalište. Informiran sam da je u pitanju 160 tisuća eura, i s Vladom bismo to trebali skupa napraviti. Molio sam ravnatelja kazališta Antuna Vidakovića da nam uputi zahtjev, a onda ćemo vidjeti što možemo zajedno napraviti.

Mogu li Vas upitati o Vašem radu, o gradu Zagrebu ...

– Hvala Bogu, zdravlje služi, sve ostalo je u skladu s mojim radnim geslom, a ono glasi: Tko želi biti prvi, u biti je zadnji i sluga svima. To znači 16 sati raditi, a 24 sata misliti o problemima Zagrepčana i pokušati ih rješavati. Kada skočite u vodu, morate plivati, nema drugo. Morate biti odgovoran, na liniji onoga što ste ljudima obećali kada ste 2005. i treći put dobili povjerenje Zagrepčana. To je velika stvar, velika čast, ali i velika obveza. Mislim da ćemo to povjerenje opravdati i da ćemo ove tri i pol godine napraviti ono što nismo stigli zadnjih pet godina. U Zagrebu se radi nešto slično kao u Berlinu 1991./92. kada je srušen Berlinski zid, krenuo je investicijski ciklus u gradu, grad ide dalje.

Na koji se način Zagreb kao hrvatska metropola priprema za ulazak u Europsku uniju?

Na svim konferencijama glavnih gradova, njih 26 u EU, grad Zagreb je sudionik, na žalost još uvijek samo kao gost, ali do 2009. siguran sam da će Hrvatska ući u EU, a onda ćemo i mi biti sastavni dio društva tih gradova. Bio sam u Amsterdamu prije četiri mjeseca na sastanku 26 europskih glavnih gradova, a u rujnu će biti održan isti susret u Ljubljani gdje ćemo sudjelovati također kao gosti. Još dvije godine do ulaska Hrvatske u EU, a onda

Pjevački zbor i orkestar pečuške hrvatske škole Miroslava Krleže

očekujemo da i mi budemo domaćini gradonačelnika glavnih gradova.

Za nas, autohtone Hrvate ovdje u neposrednom susjedstvu Republike Hrvatske, jako su važne veze s matičnom domovinom. Posljednjih godina te su veze sve čvršće, čemu se uistinu radujemo. Ipak, na koji se način Hrvati iz Mađarske mogu predstaviti Hrvatskoj, gradu Zagrebu i građanima Hrvatske? Imam dojam da građani Hrvatske još uvijek premalo znaju o Hrvatima u Mađarskoj koji žive u njihovu neposrednom susjedstvu.

– Da, i do prije 100-120 godina u ovim gradovima i naseljima na ovim prostorima Hrvati su još činili većinu, koliko znam povijesno. Danas su manjina, i žive manjinska prava u zemlji koja njeguje europske standarde kao članica EU. Mađarska je naša prijateljska zemlja, kao i gradovi u Republici Mađarskoj. Danas sam se osvjedočio na neformalnom susretu, na kavi kod pečuškoga gradonačelnika, da gradonačelnik i naša nacionalna zajednica dišu zajedno, i da on uvažava naše ljude, neki su mu i bliski suradnici. Prema tome odgovornost za našu nacionalnu manjinu jednako demonstriramo

pomažući kulturnim i kulturnim hrvatskim ustanovama kako ovdje u Pečuhu, tako i kroz kulturnu suradnju za naše ljude koji nam dođu iz Mađarske.

Evo, danas je sa mnom ovdje u Pečuhu i kolega Ljuština, član Poglavarstva grada Zagreba zadužen za kulturu. Stoga ćemo nastojati da i ovo o čemu smo danas razgovarali ostvarimo do konca godine, da uvrstimo u realizacijski plan zajedno s Vladom.

Što biste poručili jedinom tjedniku Hrvata u Mađarskoj, koji ove godine obilježava 60 godina neprekinutog rada, i 15 godina samostalnosti pod nazivom Hrvatski glasnik. Ove godine proslavljamo te dvije okrugle obljetnice.

Prema najvećemu hrvatskom pjesniku i književniku Antunu Gustavu Matošu koji je napisao *Dok je srca, bit će i Kroacije*, ja bih rekao: dok je Hrvatskoga glasnika, Hrvatske državne samouprave, hrvatskih obrazovnih i kulturnih ustanova, dotle će biti i Hrvata na ovim prostorima. Želim vam puno uspjeha, vašem tjedniku da izlazi još mnogo godina, a ljudima koji zastupaju Hrvate ovdje u Mađarskoj, još više sloge i zajedništva jer nam toga svima treba.

KAPOŠVAR – Na sjednici poglavarstva toga grada godišnji plan rada 27. svibnja priopćit će i predsjednik tamošnje hrvatske samouprave, te predsjednik Društva mađarsko-hrvatskog prijateljstva Marko Kovač. Tih dana ondje će boraviti predstavnici grada Koprivnice i Bjelovara. Skupina likovnih umjetnika od 25. do 27. svibnja izlagat će u KAPOŠVARU i boraviti u umjetničkoj koloniji. Očekuje se i dolazak gradonačelnice grada Bjelovara Đurđe Aldešić, koja će biti nazočna i 28. svibnja u mađarskome naselju Eddeu gdje će biti otkrivena spomen-ploča u čast hrvatskoga književnika Antuna Nemčića rođenog u tome naselju. Postavljanje spomen-ploče organizira Društvo hrvatsko-mađarskog prijateljstva sa sjedištem u KAPOŠVARU.

BIZONJA – S majušom se približavamo u dotičnom naselju i najvećoj manifestaciji Hrvatov na sjeveru. Zadnjega majuškoga vikenda tri dane se svečuju Hrvatski dani, petak najprlje u čuvarnici i školi. Dica će imati ne samo razna naticanja nego i jako obljubljeni hrvatski karaoke. Subotu, 27. majuša, ujutro će biti na bizonjski ulica muzičko budjenje. Oršika Ambruš, peljačica domaćega tamburaškoga sastava, poziva svakoga ki zna na karkakovom instrumentu igrati, neka se uključi u spontano sviranje. Zato ništ drugo ne potribuju nek dobre cipele ter vlašći instrument. U kulturnom programu ovput nastupaju koljnofski tamburaši, umočki folklorasi, plesači iz Dušnoka ter medjunarodni plesni ansambl Lastavica. Uvečer za bal je zadužena petroviska Pinkica.

Nedilja se začme s hrvatskom mašom, ku će polipšati prijatelji, jačkari iz Novoga Sela. Prvi put se priredjuje naticanje u kuhanju. Ovde će nediljni objed napraviti društva, grupe, prijateljski krugi, a jur sad se zna da su se uz domaćine javili i Kemljanci, strastveni kuhari harmonikaši, jačkarni zbor ter i folklorasi iz Konoplja, a to znamda garantira i veseli dan uz druženje, zabavu i jačku. Ki će imati zatim hrabrenosti, more sjesti i na motorni zmaj petroviskoga pilota Atile Filipovića.

BEČEHEL – U organizaciji županijske samouprave održan je seminar na temu SAPARD-programa čime je ponuđena pomoć hrvatskim kolegama, naime, u Hrvatskoj će sada započeti narečeni europski programi. Gosti iz Hrvatske stigli su iz Koprivničko-križevačke, Varaždinske i Međimurske županije. Njih je zanimalo na koji se način mogu natjecati na spomenutim programima i kakve se potpore mogu dobiti. Predstavnici hrvatskih županija pogledali su obnovljenu bečehelsku crkvu, obnovljenu također potporom SAPARD-a te pogon za preradbu mesa u Sepetniku.

OSIJEK – Nedavno je knjižnica Neotradicija pod uredništvom Gorana Rema objavila knjigu Zoltána Virága, hungarista i komparatista iz Segedina, pod naslovom „Odnosi i glasovi u tranziciji”. Knjiga je postignuće komunikacije mađarske i hrvatske kulture, koja je nakon višegodišnje šutnje urodila brojnim projektima-antologijama kratkih priča i poezije, i na hrvatskom i na mađarskom jeziku. Zoltán Virág ističe da knjiga sadržava desetak eseja i znanstvenih studija međukulturalne komunikacije i kultura nacionalnih manjina.

KAPOŠVAR – ČAKOVEC – Izaslanstvo Društva mađarsko-hrvatskog prijateljstva sa sjedištem u Kapošvaru, na čelu s predsjednikom društva Markom Kovačem, i izaslanstvo Vojne škole „Nikola Zrinski“ iz Budimpešte 27. travnja zajedno će posjetiti Čakovec, gdje će spomenuta vojna škola gradu Čakovcu pokloniti poprsje Nikole Zrinskog koja će spomenutog dana biti postavljena u čakovečkoj tvrđavi Zrinskih. Svečanost počinje u 11 sati, a poprsje će Čakovčanima predati dr. Lajos Berek.

BUDIMPEŠTA – Mađarsko-hrvatski krug prijatelja u sklopu serije „Povijesni razgovori“, u srijedu, 26. travnja, u Budimpešti održao je svoj redoviti sastanak. Géza Jeszenszky razgovarao je s dr. Dinkom Šokčevićem i Györgyem Csótijem o Mađarsko-hrvatskim vezama u XX. stoljeću.

ZAGREB – U kinu Tuškanac od 18. do 29. travnja održava se projekcija mađarskih i japanskih filmova. Filmovi iz Mađarske tematski su vezani uz revoluciju 1956. Organizatori ove manifestacije jesu Hrvatski filmski savez i Veleposlanstvo Republike Mađarske u Zagrebu.

MARTINCI – U martinačkoj osnovnoj školi 2. svibnja u svečanim okvirima jedna od njezinih učionica dobit će ime nekadašnjega martinačkog kantora Istvána Bolkovicsa. Svečanost davanja imena počinje u 14 sati, obavijestila nas je ravnateljica martinačke škole Ruža Hideg.

KANIŽA – Nedavno, 22. i 23. travnja, održani su Dani grada. U nizu programa i ove je godine bilo hrvatskog sadržaja. Harmonikaš Milan Navračić sa svojim orkestrom stigao je iz Zagreba kako bi održao koncert u Prosvjetno-kulturnom središtu „Sándor Hevesi“ i na Glavnome trgu. Oni su zabavljali publiku dalmatinskim, slavonskim, zagorskim narodnim pjesmama, instrumentalnom glazbom, a na kraju je uspio stvoriti opću veselicu.

LETINJA – Taj pogranični grad u posljednje vrijeme živnuo je što se tiče hrvatskih veza. Nedavno su učenici iz Draškovca boravili u Osnovnoj školi „Andrássy“ u radionici tradicionalnog i suvremenog obrta. Učenici su skupa učili pletenje košara, bojanje jaja, izradbu papirnih slika, nizanje biserja. Letinjani će posjet uzvratiti uskoro.

Integrirane obrazovno-odgojne ustanove u Bizonji

Ravnateljica Elza Hidasi: „Borit ćemo se i nadalje sa svimi mogućimi sredstvi da nam škola ostane!“

Od dotičnoga školskoga ljeta s razlogom pineznoga manjkanja sa strane održavatelja, a i s padom broja djece, bizonjska samouprava je dala spojiti dve obrazovno-odgojne ustanove pod skupno peljanje. Pod zajedničkim upraviteljstvom čuvarnice i škole, zadaću poslodavca dvi ljeti dugo vrši dosadašnja školska direktorica Elza Hidasi, ku smo ovput pitali što je sve novoga donesla ova integracija. – Čuvarnicu trenutačno pohađa 50 djece, umjesto lanjskoljetošnjih trih grup imamo sada dvi grupe. Četire odgojiteljice su u djelu, med njimi trime znaju hrvatski jezik i zaposlene su još dvi tetke. Stručno djelovanje u instituciji pelja odgojiteljica Judit Borš-Rabel, s tim nimamo nikakovih problemov, bolje nas stišće da ćemo dođuće ljeto imati u predškolskom odgoju još manje mališanov – kaže ravnateljica i veljek nastavlja svoj izvješćaj sa školskimi promjenami. – U školi imamo 110 učenikov, ta broj će ostati i drugo ljeto. Ukupno 13 učiteljev predaje u ovoj ustanovi, med njimi dvime su školnikovice hrvatskoga jezika. Jedna je u punom statusu, dokle je druga, peljačica kulturnoga doma s hrvatskom diplomom, Tilda Kőrösi. Ona u niži razredi podučava jezik. U obdanišću takaj su smanjene grupe, u jednoj grupi imamo 30 učenikov, i kolege dobrovoljno korepetiraju slabije učenike, bavu se pačenom dicom.

Elza Hidasi, ravnateljica dvih institucij

U školi su u ljeti novofarbane prostorije, učionice, a u tom djelu jako čuda je pomagala Roditeljska zajednica kot i sami učitelji. U razvijanju moderne komunikacije, sada se očekuje da i čuvarnica dobiva internetsku mrižu, ku škola jur zdavno ima. Škola za ovo ljeto će stati selu kih 54 milijun, dokle čuvarnica kih 22 milijun forintov. Iz toga 60% je financirano iz državnih izvorov, a 40% stroškov mora osigurati mjesna samouprava. Elza Hidasi sa svojim nastupom na seoski forumi i dosada je zela u peršonsku obrambu školu i čuvarnicu, i tako je i ovom prilikom izjavila „borit ćemo se i nadalje sa svimi mogući sredstvi da nam škola ostane!“

-Tih-

U školi stagnira broj učenikov

Čuvarnicu pohađa 50 djece

Pripreme bačkih Hrvata za Kongres SHM-a

Joso Ostrogonac

Na redovitoj sjednici bačkog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj koja je upriličena 10. travnja u županijskom Domu narodnosti u Baji, započele su pripreme bačkih Hrvata za Kongres Saveza Hrvata u Mađarskoj koji će se održati 13. svibnja u Koljnofu, a domaćin će ovaj puta biti Gradišćanska regija. Tom prigodom odazvalo se 11 članova regionalne udruge i Zemaljskog odbora SHM-a iz devet bačkih naselja.

Kako je okupljene uz ostalo obavijestio predsjednik SHM-a Joso Ostrogonac, kao i prijašnjih godina, Kongres će po običaju okupiti 100 (99+1) delegata iz svih šest hrvatskih regija u Mađarskoj. Prema tome Bačka će omjerno imati 17 delegata, a uoči Kongresa predstoji njihov izbor po mjestima, odnosno regijama. Osim toga Joso Ostrogonac upozorio je i na teško financijsko stanje u kojem se Savez nalazi, jer dok je prije pet-šest godina imao proračun s više od deset milijuna, ove godine od nadležnoga parlamentarnog odbora dobio je samo potporu od 2,5 milijuna forinti.

Premda su uputili prosvjede nadležnim vlastima, nikakva obećanja nisu dobili da će se to promijeniti. Obratili su se i za pomoć matičnoj domovini od koje se očekuje financijska pomoć. Lani je Hrvatska osigurala milijun forinta, a ta svota potrošena je za organiziranje državnoga Hrvatskog dana. Kako je dodao, bez novaca teško će Savez moći raditi, posebno u godini Kongresa i izbora za manjinske samouprave. On je nadalje spomenuo da će se za Kongres dati financijsko i programsko izvješće o četverogodišnjem radu središnjice i regionalnih ogrankova, a priprema se i izmjena statuta s obzirom na zadaće koje će Savez imati u svezi s izborima za manjinske samouprave u listopadu.

Omjerno prema broju članstva i ulozi pojedinih naselja u životu hrvatske manjine u Bačkoj, okupljeni su prihvatili raspodjelu

delegata po mjestima. Po načelu da svako naselje dobije po jedno mjesto, svih 12 naselja imat će svoje zastupništvo, a po dvoje delegata imat će Aljmaš, Baja, Gara, Kačmar i Santovo.

Predsjednica bačkog ogranka Angela Šokac Marković ukratko je podnijela izvješće o financijama i radu za proteklu godinu i četverogodišnje razdoblje. Prema tome regija je i za prošlu godinu dobila 300 tisuća forinti od središnjice, a prihodi su povećani s potporom osvojenom putem raznih natječaja. Godišnje je 100 tisuća stajalo održavanje ureda u županijskom Domu narodnosti, a ostali dio potrošen je za razne priredbe koje su okupljale Hrvate iz više naselja.

Takve su bile Veliko prelo, hodočašća u Međugorje i Aljmaš u Hrvatskoj, Hrvatski dan u Kalači, županijski jezični tabor u Karasu, Županijski narodnosni festival za djecu i mladež, Fišijada u Baji, Markov dan na Vancagi, Ribičko natjecanje u Čavolju i drugo. Uglavnom su to bile priredbe koje okupljaju veći broj Hrvata iz Baje i drugih bačkih naselja.

Ostatak novca od 129 tisuća forinti, rezerviran je za spomen-dan istaknutih osoba bačkih i santovačkih Hrvata, a riječ je o Mariji Velin Gregeš, dr. Marinu Mandiću i Branku Filakoviću.

Dogovoreno je da se što prije održe izborni skupovi po naseljima, a bilo je još riječi i o pripremanju za izbor manjinskih samouprava u listopadu, s obzirom da će birači obavijest o tome dobiti najkasnije do kraja svibnja. Idući sastanak Bačke regije SHM-a održat će se 24. svibnja.

Tekst i slike:
S. B.

Joso Šibalin

ZANIMLJIVO – URBANOVO 2006

U znaku šipona – mađarskog tokajca

Ovogodišnje Urbanovo, koje će se od 25. do 28. svibnja održati u Sv. Urbanu i Štrigovi, obilovat će brojnim događanjima. Izvršni odbor sastavio je aktivnosti koje će se organizirati u sklopu te manifestacije. Na izložbi vina, osim domaćih, sudjelovat će i slovenski i mađarski vinari. Dogovoreno je da će ovogodišnje Urbanovo biti u znaku šipona (odnosno moslavca ili mađarskog tokajca) radi oživljavanja te sorte koja ima povijesnu tradiciju na tom području. Izložba vina održat će se u štrigovskoj školskoj športskoj dvorani, a organizirat će se i okrugli stol na temu genetike te sorte. U kulturnom dijelu priredbe Odbor ističe koncert pod nazivom Naša vina su glazba, koji će biti svojevrsna najava glavnih događanja u Sv. Urbanu, Štrigovi i na Vinskoj cesti. U pripremi je i Vinski bal u dvorcu Terbotz u Železnoj Gori.

Odbor je dogovorio i sastav komisije za ocjenjivanje uzoraka vina koju će činiti tri člana iz Hrvatske te po jedan iz Slovenije i Mađarske. Ono će se obaviti u lovačkom domu u Nedelišću 9. i 10. svibnja. Predloženo je da se ocjenjuje po deset uzoraka vina iz Slovenije i Mađarske te 25 iz Hrvatske. Nakana je Odbora da se Urbanovo pretvori u turističku atrakciju, kao jednu u nizu koje će voditi ka stvaranju prepoznatljivoga i kvalitetnoga kontinentalnog turizma u hrvatskome Međimurju.

PEČUH – U organizaciji Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe i Hrvatske kulturne udruge Augusta Šenoe, 19. travnja u tome klubu održana je književna tribina. Gost voditelja književne tribine Stjepana Blažetina bio je Marko Dekić, doajen hrvatske pjesničke riječi u Mađarskoj.

BUDIMPEŠTA – U Hrvatskoj osnovnoj školi i gimnaziji u Budimpešti, kako nas je obavijestila ravnateljica škole Marija Petrič, pismeni maturalni ispit iz hrvatskoga jezika piše se 5. svibnja, a svečanost opraštanja od maturanata i njih samih od škole, razrednih i školskih prijatelja bit će upriličena 6. svibnja. Polako se približava kraj školske godine za ovogodišnje maturante, ali ih zato matura još čeka.

U Pečuhu svečano potpisan ugovor o osnivanju Zaklade Zlatko Prica

Zaklada koja povezuje narode

Na sjednici Skupštine grada Pečuha 30. ožujka 2006. godine svečano je potpisan ugovor o utemeljenju Zaklade Zlatko i Vesna Prica, koja za svoj osnovni cilj ima čuvanje, održavanje i promicanje umjetničkoga stvaralaštva Zlatka Prica te potporu mladim mađarskim i hrvatskim umjetnicima. Ugovor su potpisali Jasmina Jugo Prica, supruga pokojnoga Zlatka Prica, László Toller, načelnik grada Pečuha, i Antun Dubravko Filipec, načelnik grada Samobora. Tim potpisima Pricino je slikarstvo na najljepši mogući način povežalo dva naroda, dvije države i dva grada. Pečuški i samoborski gradonačelnici oduševljeno su govorili o značenju ove zaklade, a Jasmina Jugo Prica, zahvalivši na sjajnoj dobrodošlici, istaknula je da nakon ovoga tek mora početi pravi posao. U gradskoj vijećnici grada Pečuha svečano potpisivanje ugovora pljeskom su pozdravili mnogi uglednici. Bili su tu Jenő Újvári, ravnatelj Ureda za očuvanje kulturne baštine, Márta Kunszt, pečuška dogradonačelnica, Ivan Bandić, generalni konzul RH u Mađarskoj, Ante Sorić, upravitelj novoosnovane zaklade, i Ernest Barić, profesor kroatistike na sveučilištu u Pečuhu. U izaslanstvu grada Samobora, uz gradonačelnika, svečanosti su pribivali Dragutin Kušić, Damir Fabek, Marica Jelenić i Danijela Kalafatić. Zlatko Prica 2002. na svečanosti otvorenja Galerije Prica proglašen je počasnim građaninom grada Samobora, a njegova velika želja, jednako kao i želja njegove supruge Jasmine, da zaklada zaživi, ovim je činom ostvarena. Samoborska donacija Zlatka i Vesne Prica obuhvaća 71 sliku, dvije Zlatkove skulpture i 94 fotografije njegove kćeri Vesne. U donaciji je nekoliko Pricinih slikarskih opusa. Uza slike iz najranijega, Samoborskog ciklusa, tu se nalaze i djela iz ciklusa Plodovi zemlje, Tarski ciklus, Opatijski kišobrani, Anatomija prirode i prije spomenute dvije skulpture. Fotografije iz dijela donacije Vesne Prica podijeljene su u tri ciklusa: Rani radovi, nastali u Samoboru na

posjedu u Mirnovcu, Samoborski staklari i Tarski ciklus. Prica je svojedobno darovao znatan broj svojih djela i gradu Pečuhu, u kojem je rođen, pa sve to, uz cjelokupnu njegovu ostavštinu, sada čini pozamašan broj slika kojima će upravljati novoosnovana zaklada. A entuzijazma i planova ne manjka. Ante Sorić, ravnatelj novoosnovane Zaklade Zlatko Prica, pravnik i Pricin prijatelj, koji već dvadesetak godina neumorno radi na projektu osnivanja Zaklade, nije krio oduševljenje njezinim konačnim službenim ostvarenjem. Prisjetio se i početaka te najavio daljnje Zakladine aktivnosti i projekte.

– S mađarske strane za osnivanje Zaklade, svakako, najzaslužniji je Jenő Újvári, koji je danas ravnatelj Ureda za očuvanje kulturne baštine. Njega je Sorić, tadašnji ravnatelj Muzejsko-galerijskog centra u Zagrebu, prije dvadeset godina zainteresirao za Pricino djelo, a i upoznao ih. Prije njega u Pečuhu gotovo da nisu ni znali za Pricu, čak ni to da se ovdje rodio. Bilo je trenutaka u višedesetljetnom radu kada bi mnogi odustali, i to s obje strane, i mađarske i hrvatske, no mi smo bili uvjereni da će teška i olovna vremena proći. I prošla su. Mi smo toliko dobro surađivali da jednostavno nismo mogli ne uspjeti. Sada pripremamo veliku retrospektivu u Pečuhu 23. lipnja, povodom 90. godišnjice Zlatkova rođenja, na koju bi pozvali i predsjednike obje država, a uključili bismo i Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti čiji je Prica bio član. Objavljivat ćemo Zakladine programe u obje države, pa možda dobijemo i neka sredstva od europskih fondova. Pregovaramo sa sponzorima, i našim i njihovim velikim tvrtkama. Poslije toga velikog događaja planiramo izložbu i u Budimpešti – najavio je Ante Sorić još jedan veliki kulturni događaj i pozvao sve da dođu na tu izložbu u Pečuh, grad koji je proglašen europskom prijestolnicom kulture 2010. godine. Potpuno zasluženo.

(Nenad Kobasić, Samoborske novine)

Preminula je etnologinja dr. Edit Kerecsényi

Iz županijskog lista „Zalai Hírlap” smo saznali da je sredinom travnja preminula muzeologinja i etnologinja Edit Kerecsényi. Rođena je 1927. g. u Kaniži, a od 1950. g. pa sve do mirovine vodila je Muzej „György Thury” u Kaniži; u njemu je uređila etnološku izložbu, o kojoj se brinula i u mirovini. Bila je sudionica i uređivanja Muzeja selâ u Jegersegu.

Ustrajno je istraživala pomurske Hrvate, njihovu povijest i baštinu. Vodila je sakupljanje materijalne ostavštine Hrvata, od čega je bio uređen serdahelski muzej.

Dr. Edit Kerecsényi autorica je knjige „Povijest i materijalna kultura pomurskih Hrvata”, koja je za nas, Hrvate, poput priručnika prilikom učenja narodopisa.

Muzeologinja i etnologinja mnogim našim nastavnicima pomogla je u izradi diplomskih radova i raznih referata, rado je pomogla svakome. Cijeli svoj život posvetila je istraživanju.

Trenutak za pjesmu

Mate Meršić Miloradić

1910

O Hrvati, narod mali,
Stanmo gori, dost smo spali!
Prestat mora dugi san,
Zora puca, bit će dan!

Novo ljeto, nove muke!
Dane su nam dvoje ruke;
Branmo se na svaku stran, –
Zora puca bit će dan!

Ki nam tlaču vjeru svetu,
Čedu čut va novom ljetu:
„Kršćenik sam, ne pogan! ...”
Zora puca, bit će dan!

Ki nam tlaču dom naš sveti,
Čedu čut va novom ljetu:
Črni Judaš, cuki van!”
Zora puca, bit će dan!

Ki nam tlaču rod naš sveti,
Čedu čut va novom ljetu:
„Svoj svojemu bud podan!”
Zora puca, bit će dan!

Sveta vjera, dom rod mili!
Va tom ljetu Bog udili,
Da vam čuva svaki stan, –
Zora puca, bit će dan!

Iz prošlosti hrvatskog tiska u Mađarskoj

Hrvatske novine u Mađarskoj

U Mađarskoj od druge polovice 19. stoljeća pod raznim nazivima tiskane su novine za Hrvate, koje su uz ostale tiskovine, molitvenike, kalendare, udžbenike uvelike pridonijele očuvanju nacionalnog identiteta i razvijanju nacionalne kulture naših Hrvata. Tisku na hrvatskome materinskom jeziku možemo zahvaliti i nacionalni preporod u bunjevačkih Hrvata u Bačkoj, te jednako tako i gradišćanskih Hrvata u zapadnougarskim krajevima. Da bi se na bačvanskoj ravni očuvao hrvatski jezik i duh, kalački biskup Ivan Antunović 1870. godine pokreće list *Bunjevačko-šokačke novine*. Urednik Antunović ovim se riječima obraća svojim čitateljima: *Bračo mila, svanulo je, neka je dakle kraj neprodnoj tužbi! Pozivam sve u kojima još bunjevačka i šokačka krv vrije, da se združimo, snagu i svu našu silu sjedinimo i narod naš od propasti izbavimo ...*

Tehničke i financijske poteškoće te smetnje od crkvenih vlasti primorale su Ivana Antunovića da izlaženje *Bunjevačkih i šokačkih novina*, u trećem godištu, obustavi. Njihovu su zadaću preuzele novine *Bunjevačka i šokačka vila*. Ovaj se samostalni list tiskao dvotjedno, od 2. siječnja 1873. do ožujka 1875. godine. Bio je to „poučni, gospodarski i politički list” koji je trebao (...) „da raznosi političke viesti, razvija po slavianske obitelji koristnu i zabavnu pouku”. Ova dva lista, namijenjena hrvatskim (bunjevačkim i šokačkim) čitateljima na tlu Podunavlja, imala su namjenu informirati, podučavati, zabaviti svoje čitatelje na materinskom jeziku, tj. ijekavskoj štokavštini.

Poslije izlazi i *Neven*, tiskan je najprije u Kalači, potom u Baji. Vrijedno je spomenuti i *Naše novine* namijenjene Hrvatima u zapadnougarskim krajevima. Naime, Gradišćanci od 1910. godine imaju ovaj svoj list. U domove im stiže sve do konca Prvog svjetskog rata. Za vrijeme Mađarske Sovjetske Republike, u Budimpešti je tiskan list *Crvena zastava*, prije svega za Hrvate i Srbe u Kraljevini SHS te za manjinski živalj (Hrvate i Srbe) u Mađarskoj. Tiskane su naizmjenično, jednog tjedna na hrvatskom, a drugog na srpskom jeziku. Njima se željelo ponajprije širiti ideje socijalističke revolucije, poglavito na južnim prostorima, a išlo se agitirati i u zapadnougarske krajeve.

Na zaposjednutom području u Pečuhu izlazio je list *Baranjski glasnik*. Te novine rijetko kada su objavljivale napise na hrvatskom jeziku. Uglavnom su služile srpskim osvajačkim interesima i težnjama. U Budimpešti 1924. godine izlaze *Bunjevačke i šokačke novine*. Nakon Drugoga svjetskog rata tiskane su zajedničke novine Slovaka, Srba, Hrvata i Slovenaca pod nazivom *Sloboda*. Prvi broj *Slobode* tiskan je čisto na slovačkom jeziku, a od 9. lipnja 1945. godine, zapravo 6. broj, napise donosi i na takozvanom „umjetnom” srpsko-hrvatskom jeziku. *Slobodu* će zamijeniti *Naše novine*. Izlaze u Budimpešti od 20. listopada 1946. godine, a list *Sloboda* ponovno je prešao u glasilo Slovaka u Mađarskoj. U Pečuhu 21. travnja 1946. godine tiskane su novine *Novi svet*; urednik i jedini suradnik bio je dr. Svetozar Lastić. Kratko vrijeme u Mohaču na dva, odnosno tri jezika izlaze novine *Magyar-jugoszláv baráti kézfogás* kojima je bio urednik dr. Martin Laslo (Laslović). Zatim slijede *Narodne novine*, a već 15-ak godina izlazi *Hrvatski glasnik*.

Odabrao: Đuro Franković

Uništen Regnum Marianum

Pomalo je škakljivo pitanje o kojem hoću reći nekoliko riječi. Neću smanjiti niti uveličati događaj, samo ću opisati što sam svojim očima vidio 1952. godine, jednoga toplog sunčanog dana u Budimpešti, točnije u Pešti na uglu gdje, ako dobro znam, i danas stoji veleposlanstvo bivše Jugoslavije, današnje Srbije i Crne Gore.

Tada smo mi, omladinci i omladinke, stanovali u blizini, u Munkácsyjevoj ulici, u đaćkom domu pod imenom: „Szerb-horvát Collégium.” U tom kolegiju smo proširivali svoje jednostavne seljačke lubanje na takozvanome stručnom tečaju pripremajući se za seoske učitelje, kasnije na Višoj pedagoškoj školi u Ulici Cukor. Osim Hrvata i Srba bilo je tu Slovaka i Rumunja. Svi smo živjeli kao prava braća. Hrvati i Srbi udvarali Rumunkama, Slovaci Hrvaticama, čak smo imali jednog Slovaka koji se oženio jednom Mađaricom, kao i ja.

Na predavanja smo išli u obližnju Kőlcseyjevu gimnaziju. Kada su redoviti srednjoškolci odlazili iz te srednje škole, tada smo mi manjinski „pametnjakovići” dobili učionice u kojima smo jezik učili pod vodstvom svojeg profesora, a ostale predmete učili smo skupa s ostalima. „Rešeto” koje nas je rešetalo, bilo je vrlo strogo: od 80-90 početnika na „Apáczy Csere János” nastavničku diplomu dobilo 30-ak osoba. I ovim putem zahvaljujem svim našim profesorima

koji su se mučili s nama, i to ponajprije Istvánu Póthu, profesoru filologije, Ivanu Mokuteru, predavaču književnosti, Tatjani Afanasijevoj, predavačici narodne književnosti, profesorici zemljopisa dr. Leelösy Sándorné. Moram spomenuti i dr. Lászlóa Jólesza, srdačnog Židovića, od kojeg sam uspješno osvojio mađarski pravopis. Neka mu bude hvala! Ako je još živ, neka ga Bog zdravog drži, ako je umro, neka počiva u miru Božjem.

Joj! Bože moj, al' bih mnogo htio tu natrpati na tu jednu stranicu, ali budući da je to nemoguće, vratimo se spomenutom uglu, pred jugoslavensku ambasadu. Sunašce je vrlo toplo sjalo, vjetra nije bilo, čak ni automobili nisu se kretali. Ni ljudi nisam vidio, svi prozori bili su širom otvoreni. (Tada još nije bilo toliko kradljivaca kao danas.) Zašto ta tišina? Zašto nema vozila? Bacih pogled na lijepu jugoslavensku zgradu misleći da ću vidjeti nekog od činovnika pa da ga pozdravim pitomim osmijehom. U tom trenutku začuh zaglušnu buku! Opazih da je nestala zgrada koja je odavna stajala u susjedstvu Trga mađarskih junaka. Iznad goleme ruševine dizao se crni i bijeli dim! Crkva Magnum Marianum ležala je u prahu! U trenu uništili nam dio kulturnoga blaga! Na mjesto Marianuma podigli nam Staljina u velikim čizmama.

Joška Vlašić

Bogatstvo ...

Mladi Salančani 1971. godine

OSIJEK – Osječki ogranak Matice hrvatske nedavno je objavio dvije nove knjige koje su predstavljene na 7. Slamnigovim danima održanim nedavno u Vinkovcima i Đakovu. Radi se o dvije antologije. „Valoviti Balaton“ donosi novele klasične forme suvremenih mađarskih autora, a druga je knjiga tiskana pod naslovom „Tekla rijeka Drava“, što je panorama slavonskog teksta hrvatske književnosti. Priređivači i prevoditelji jesu: Josip Cvenić, Helena Sablić Tomić, Zoltán Medve, Kristina Peternai.

SPLIT – U organizaciji HNK Split, u sklopu kulturne manifestacije 16. Marulićevih dana, od 21. do 28. travnja u Splitu se održava Festival hrvatske drame i autorskoga kazališta. Ta multikulturalna manifestacija s međunarodnim obilježjem, posvećena je dramskoj riječi i djelu Marka Marulića. U sklopu Festivala održava se natjecanje profesionalnih kazališta iz Hrvatske i inozemstva. Ove godine član prosudbenog povjerenstva spomenutog festivala jest i ravnatelj pečuskoga Hrvatskog kazališta Antun Vidaković.

ZAGREB – Najviša nagrada HAZU za znanstvena i umjetnička dostignuća u Republici Hrvatskoj za 2005. godinu za područje književnosti dodijeljena je dr. Zvonimiru Bartoliću. Svečana dodjela nagrada bit će na sjednici HAZU povodom Dana Akademije 28. travnja. Kako u obrazloženju nagrade stoji, kruna Bartolićeva rada jest njegov doprinos svjetskom ugledu hrvatske književnosti koji se dogodio 2005. godine kada je dr. Bartolić uredio, a Matica hrvatska Osijek tiskala Triptih Zriniana.

RAFTING KUP MURA – Ove godine Rafting kup Mura 2006. održao se 20. svibnja uza sudjelovanje dvadesetak čamaca s ekipama iz Austrije, Slovenije i Mađarske. Tog dana na Muri od Goričana do Donje Dubrave plovilo je u čamcima dvjestotinjak osoba.

PEČUH – U povodu 90. obljetnice rođenja glasovitoga hrvatskog slikara Zlatka Price, rođenog u Pečuhu, 23. lipnja otvara se njegova retrospektivna izložba. Zlatko Prica je još za vrijeme svojega života darovao velik broj svojih slika i radova kojima odnedavno upravlja novoosnovana Zaklada Zlatko Prica.

Europska putna linija sv. Martina Interreg-suradnja

Sambotel je rodno mjesto jednoga od najpopularnijih svecov širom Europe. Na njegov spominak jur su se brojne tradicionalne priredbe ukorijenile u ovom varošu. Od 1992. ljeta se održava Tajedan sv. Martina, državni sajam, prošecija s lampioni. Pred trimi ljeti je objelodanjena knjiga pod naslovom *Puti sv. Martina*, a 2004. ljeta iz Toursa u sambotelu crikvu sv. Martina je dospila stopa sveca. Lani je Europski savjet gorizeo med europske kulturne putne linije i shodišni put sv. Martina. To je bio i povod da su brojni pozvanici došli 5. aprila (četvrtak) u sambotelu Općinski stan da budu nazoči informativne prezentacije tih putnih svezivanja, pod imenom *Via Sancti Martini*. U nabitio punoj dvorani donaćelnik grada György Feiszt je pozdravio goste iz četirih susjednih zemalji, a govorio je i o stoljeće dugoj tradiciji, poštovanija, davanja časti sv. Martinu, što je grad Sambotel dopeljao i u partnersku vezu s Toursom. Uza to pozdravio je novi projekt, koji je dostao ne samo priznanje nego i znatnu pineznu potporu od Europske unije. U međjunarodnom Interreg-programu III/A (Slovenija – Ugarska – Hrvatska) je EU dodilila 271 jezzero eurov, dokle je grad Sambotel još dodao 6,8 milijun forintov na oblikovanje putne linije sv. Martina. Po riči Stefánije Grünwald, projekt-menadžerice, ovo naticanje europskoga ranga ima cilj da predstavi štacije, znatne kulturne spomenike sv. Martina i da se u dođući ljeti izgrađuju četire putne linije sveca prik Slovenije, Hrvatske, prik Šomodjske i Baranjske županije ter dodatno još jedna cesta za pišače, u traganju za sv. Martinom. Prik toga bi se znale očvrstiti ne samo turističke vridnosti ovih pokrajinov nego bi se formirala i nova suradnja naseljev polag europskih kulturnih cestov. Prvi miljokaz je položen jur prošlo ljeta u oktobru s međjunarodnom kon-

ferencijom *Europa sv. Martina iz Toursa – Političke dimenzije kulta sv. Martina*, čiji je domaćin takaj bio Sambotel. U ovom tekucem ljetu po projektni zahtjevi je zadaća da se izgrađuje sambotelu posjetni centar na spominak sv. Martina sa stalnom izložbom u koj budu izloženi najnoviji eksponati, publikacije, istraživačka djela ka se vežu uz život sveca. Paralelno s tim će se obnoviti i sambotelu crikva sv. Martina ter će se dati na popravu i orgulje u Sambotelu.

Dođuće ljeta stoji u sredini izdjelanja marketinške štrategije, organizatori mislu ovde na objavljene brojnih izdanj i šestojezičnih sveskov koji će pomoći turistom, pišačem ki su voljni upoznati putne linije i je interesira sv. Martin. K tomu dodatno će u naselji, ka će sudjelovati u projektu, smjestiti večejezične turističke tablice, i na različiti štacija će prodavati spomin-predmete, dare, a pohodnici dobit će i pečate s dokazom da su pohodili spomin-mjesta sv. Martina. Ovom prilikom su predstavnici svojim potpisom odobrili suradnju u Interreg-projektu. S naše strane je interesantno da u njem će biti Hrvatski Židan, Koljnof, Unda, Martinci, s austrijske strane i hrvatskogovoreća Čajta. *Via Sancti Martini* po prethodni plani će peljati i krez Hrvatsku, od Sambotela, prik Sumartona, Podturnja, Svetoga Martina na Muri, Donje Voče, Donjega Martijaneca sve do Varaždinskih Toplic. *-Tiho-*

Po broju nazočnih, interes je veliki za međjunarodni projekt sv. Martina

Hrvatski vinari u Mostaru

Održane priredbe, planovi i programi ...

Udruga hrvatskih vinogradara u Mađarskoj od 4. do 8. travnja sudjelovala je IX. međunarodnom sajmu gospodarstva u hercegovačkome gradu Mostaru. Kako nas je obavijestio predsjednik Udruge Mišo Hepp, nastup je bio više nego uspješan, što svjedoče i odličja koja su na mostarskom sajmu pobrali članovi Udruge svojim uzorcima vina.

Na tom sajmu članovi Udruge sudjelovali su sa samostalnim štandom među 500 izlagača iz tridesetak zemalja i BiH. Sajam je otvorio hrvatski član predsjedništva Bosne i Hercegovine Ivo Miro Jović, a budući da je ove godine zemlja partner mostarskog sajma bila Republika Mađarska, s mađarske strane sajam je svečanim riječima otvorio Ábel Garamhegyi, zamjenik u Ministarstvu poljoprivrede Republike Mađarske. Među mađarskim štandovima bio je i onaj na kojem se izlagala poznata halaška (Kiskunhalas) čipka, a najveće zanimanje visokih dužnosnika dviju zemalja, po riječima Miše Heppa, pobudio je upravo prekrasni izložbeni prostor hrvatskih vinara iz Mađarske, pogotovo su ih oduševili pečuški cirfandel i viljanski merlot. Među gostima našega štanda bili su i Josip Vrbošić, veleposlanik Republike Hrvatske u Bosni i Hercegovini, Imre Varga, veleposlanik Republike Mađarske u Bosni i Hercegovini, Ivo Miro Jović, član predsjedništva BiH, Ábel Garamhegyi i Dalfina Bošnjak, ravnateljica mostarskog sajma.

Na izložbenome štandu Udruge hrvatskih vinogradara iz Mađarske, i u vitrinama i na zidovima, osim vina, našlo se starih vinogradarskih i podrumarskih alata i sredstava za

rad te brojne tkanine, dio bogate materijalne kulturne baštine Hrvata u Mađarskoj, te zemljovidi poznatih vinskih cesta i vinogradarskih područja u Mađarskoj, plakati grada Pečuha iz kojih je razvidno kako će grad Pečuh 2010. godine nositi naslov kulturne prijestolnice Europe. Gosp. Hepp iskoristio je priliku te je goste upoznao sa životom i položajem hrvatske zajednice u Mađarskoj, naglasivši kako je Udruga hrvatskih vinogradara jedna od velikih i značajnih gospodarskih čimbenika civilnog udruživanja Hrvata u Mađarskoj, koja je u dvadesetak godina svoga djelovanja uspjela okupiti oko sebe niz poznatih uzgajivača vinove loze, Hrvata uglavnom s prostora Baranje, te kako se zadnjih godina pokazuje tendencija i interes da ona doista preraste, kako se to i iz njezina imena vidi, u najjaču civilnu udrugu ovakvoga tipa među Hrvatima u Mađarskoj. Udruga stalno proširuje svoj djelokrug djelatnosti, a o njezinim uspjesima svjedoče priredbe i okupljanja u Mađarskoj, te sudjelovanja na poznatim i priznatim međunarodnim sajmovima vina u Hrvatskoj i šire. Tako su nedavno izlagali na sajmu vina Slavin u Orahovici, sada su bili u Mostaru, a pripremaju se i za nastup na zagrebačkoj Vinoviti koja se održava sredinom svibnja. U Orahovici su članovi Udruge osvojili nekoliko važnih odličja, dvije zlatne, tri srebrne i jednu brončanu nagradu, a na mostarskom sajmu, u

sklopu kojeg se održalo i natjecanje vina, članovi Udruge osvojili su tri zlatne i pet srebrnih medalja. Nastup na Vinoviti je siguran, i vina članova Udruge već su davno u Zagrebu, a ovih su dana ocijenjena tako da članove Udruge i tamo čekaju vrijedne nagrade. Važna je činjenica kako se Vinovita ove godine održava 12. put, a među njezinim osnivačima je i Udruga hrvatskih vinogradara iz Mađarske. Možda je manje poznato kako je dopredsjednik Udruge Ladislav Kovač već treću godinu zaredom član ocjenjivačkih sudova i na Slavinu i na Vinoviti, što samo po sebi ocjenjuje rad Udruge i njezine međunarodne uspjehe.

Kako nas je obavijestio Mišo Hepp, u svibnju se planira nastup Udruge te predstavljanje vina u Vlašićima na otoku Pagu u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata u Mađarskoj, jer su tamošnji ugostitelji iz Vlašića i Paga izrazili želju upoznati izvrsna vina hrvatskih vinogradara iz Mađarske, te ih prikazati na svojem turističkom području. Tu je i pečuški Festival gastronomije koji se već godinama tradicionalno održava u lipnju i u sklopu kojega se na samostalnim štandovima predstavljaju i vinari Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj, a ove će se godine publici predstaviti u sklopu samostalne priredbe Festivala i vršendsko Orašje sa svojom vinskom i gastronomskom ponudom, naravno, na osunčanim brežuljcima Orašja. Ova se priredba planira u zajedničkoj organizaciji Festivalne direkcije, Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj, Hrvatske te mjesne samouprave sela Vršende te Kulturne i vjerske udruge šokačkih Hrvata u Vršendi. Razgranate veze s udrugama u Hrvatskoj nastavljaju se njegovati i u ovoj godini. Tako će članovi Udruge u ljeto obići vinske ceste u Moslavini, zajedno s tamošnjim članovima Udruge vinara i vočara „Lujko Miklaužić“. Dakako, potkraj godine se planira tradicionalno vinsko druženje na dan sv. Lucije, 13. prosinca, kada će se prirediti izložba vina članova Udruge u Hrvatskome klubu Augusta Šenoa, a gosti će biti članovi Vinarske udruge Hercegovine iz Čitluka.

bpb

KANIŽA – Gradska je samouprava odlučila da će ubuduće više ulagati u međunarodne veze na polju kulture i gospodarstva. Taj pomurski grad ima dobre veze s Kovásznom i Puchheimom, a sve su prisnije veze s Čakovcem. Samouprava je donijela odluku da će iz proračuna odvojiti dva milijuna forinti za one civilne udruge koje ubuduće žele proširiti međunarodne odnose.

ČAKOVEC – Nakon duljeg vremena, 18. travnja ponovno je zasjedao Mješoviti odbor Međimurja i Pomurja, za je čijeg predsjednika izabran Marjan Varga, načelnik Donje Dubrave. Na sjednici je bio nazočan i župan Međimurske županije Josip Posavec koji je izrazio želju da Odbor nadalje radi te da se njegovo djelovanje podigne na višu razinu.

UDVAR – Hrvatska manjinska samouprava u Udvaru 6. svibnja ove godine priređuje svoj tradicionalni Hrvatski dan u naselju. U sklopu IV. Udvarskog veselja Samouprava na ljetnoj pozornici organizira tamburaški festival na kojem će sudjelovati razni tamburaški sastavi iz Pečuha, Budimpešte, Vršen-de, Udvara, Mohača, Salante i iz drugih naselja. Program počinje u 16 sati. Organizatori svakoga rado očekuju. Ulaz će biti besplatan.

ZAGREB – Sastav Kries (Hrvatska) Svoje nadahnuće pronalazi u tekstovima starodrevnih pjesama i u slavenskoj mitologiji. Njihov prvi album „Ivo i Mara“ prostrujao je eterom od Aljaske do Zanzibara, dobivši iznimno pozitivne kritike inozemnih medija. Odlučnim spajanjem elektronike i tradicijskih glazbala omogućuju „putovanje kroz prostor i vrijeme“, kako je primijetio jedan kritičar, dok drugi tvrdi da je njihovo stvaralaštvo „recept za ravnotežu između inovacije i tradicije“. Plamen Kriesa sada je širi od prvotne postave koju je Mojmir okupio u prosincu 2003. U siječnju 2006. g. Mojmiru se uz Ivu i Krešu, te pridružene članove Andora Végha i DJ Batisa, priključuju Mario na bas gitari, Kiwi na električnoj gitari, te Miro na bubnjevima, pridonoseći tako još većoj zaigranosti spoja tradicijskih i elektroničkih glazbenih instrumenata. Kries pruža nezaboravan doživljaj glazbe i multimedijскоga spektakla na neki drugačiji način, ali uvijek s istim ciljem: probuditi prvotni ritam sakriven u svakom od nas.

Školski tjedan u Baji 2006.

Najbolji – učenici vancaške škole

Potkraj ožujka u Baji je održan već tradicionalni Školski tjedan, a u okviru natjecanja iz raznih stručnih predmeta i športskih vještina na Vancagi je ponovno upriličeno i natjecanje u poznavanju hrvatskoga jezika na kojem je sudjelovalo tridesetak učenika predmetne nastave hrvatskoga jezika iz Baje i okolnih naselja.

U petak, 7. travnja, u Gradskom kazalištu u Baji održana je i završna svečanost, uz proglašenje rezultata i nagrađivanje najboljih učenika. Kako je naglašeno, Školski je tjedan ove godine okupio 2300 sudionika iz Baje i okolnih naselja, koji su se nadmetali čak u 30 raznih kategorija. Najbolje plasiranim učenicima, nagrade od 1. do 3. mjesta po kategorijama, uručio je gradonačelnik Péter Széll, a svečanost je uljepšana prigodnim kulturnim programom Glazbene škole Ferenc Liszta, domaćina ovogodišnje manifestacije.

Među njima nagrade su podijeljene i hrvatskim učenicima koji su se natjecali u četiri

dobi, od 5. do 8. razreda. Najbolji uspjeh, od ukupno četiri, tri osvojena prva mjesta postigli su učenici vancaške škole. Od 5. do 7. razreda uspjeh su poželjeli učenici vancaške škole, a u 8. razredu učenica iz Bačina osvojila je 1., a učenik iz Bikića 2. mjesto. Prema tome postignuti su ovi rezultati.

5. razred: 1. Anikó Almási, 2. Johanna Ács i 3. Viktorija Varga (učenice Općega prosvjetnog središta na Vancagi)

6. razred: 1. Barbara Radó, 2. Lidia Ács i 3. Barbara Vida (učenice Općega prosvjetnog središta na Vancagi)

7. razred: 1. Klaudia Ódor, 2. Marina Hidas i 3. Ágota Barabás (Opće prosvjetno središte na Vancagi)

8. razred: 1. Vivienn Szarvas (Baćino), Mate Ispanović (Bikić) i Viktória Rádai (Opće prosvjetno središte na Vancagi).

Tekst i slika:
S. Balatinac

Poziv na maturalni sastanak

Naraštaj maturanata Hrvatsko-srpske gimnazije u Budimpešti iz 1964. godine održat će novi maturalni sastanak koji će se upriličiti **27. svibnja 2006. godine u Serdahelu s početkom u 11 sati**. Susret se organizira po dogovoru održanom povodom 40. obljetnice mature koja je obilježena prije dvije godine, 25. rujna 2004.

Okupljanje nekadašnjih maturanata „naše gimnazije“ bit će od 10 do 11 sati u Serdahelu u Ulici Béke 3/a.

Prijave za taj sastanak i, po potrebi, za smještaj (do 30. travnja) mogu se dati na telefonu 06-93/383-044 (Marija Aladžić Gujaš) ili 06-72/324-182 (Marija Lovretić).

S. B.

Želiš li biti mlada dama ili skitnica?

Stil nosi jak osobni pečat. Stilom se iskazuje kakav je tko, ali i kakav želi biti. Stil je osobito bitan kada je riječ o odijevanju. Tada je često važna snalažljivost, maštovitost i uvjerljivost.

Moderne su elegantne kombinacije s minimalnim detaljima: s torbicama, začešljana kosa, diskretna šminka. Ipak treba pripaziti jer mladoj dami ne pristaje preskupa elegancija. Stil skitnice mladima je dostupniji i zanimljiviji. To je otkaçeni stil, kombinacijama odjeće pronađene

ćak i na tavanu ili sajmištima, u bakinim ormarima. Tko ima volje, i sam može izraditi neke sitne detalje: rupci, šalovi, kapa, naprtnjaća. Tom stilu pripadaju i muški detalji: šeširi, šilterice, kravate, prsluci, pa i odijela. Dugačke moderne veste pripadaju također tome stilu, jednako kao i duge suknje i široke hlaće skupljene u stilu. Vrlo je važno pomno odabrati komade odjeće ili nakit, jer želite li stil skitnice, morate izgledati zanimljivo, a ne neuredno.

Znate li?

- da je afrički lav prosječno težak 180 kilograma. Preparirani primjerak u zoološkom vrtu u engleskom gradu Knaresboroughu, koji je uginuo 1973. g., težio je dvaput više od prosječne težine.
- da je talijanska riječ *mancia* (napojnica) nastala od francuske riječi *manche* zato što su na srednjovjekovnim turnirima dame običavale poklanjati kavalirima rukav svojeg odjevnog predmeta, koji je u to vrijeme bio odvojeni dio odjeće i mogao se skidati po želji, kao znak naklonosti ili nagrade za pobjedu.

Školske šale

Prozvaov nastavnik Jelenu u školi i pita:

- Reci mi jednu poslovicu.
- Bez alata nema zanata.
- Bravo, Jelena! Reci nam još jednu poslovicu.
- Pametnom je i jedna dosta.

Pita učiteljica Zlatka: Od kojeg povrća idu suze na oči?

Zlatko odgovara: Od patlidžana.

Učiteljica: Kakvog patlidžana, valjda od luka?

Zlatko: Je li vam se ikad dogodilo da vas netko udari patlidžanom po glavi!?

Predugo

Novi svirač violine pakira u stanci svoje glazbalo i upravo namjerava napustiti podij za orkestar.

- Kamo sad želite ići? – pita dirigent.
- Kući! – odgovara svirač. – U mojim notama stoji da se sljedeći čin odigrava šest mjeseci poslije, a tako dugo ne mogu čekati.

Poštovanje

Tajnica ravnatelju banke: Doista želite da napišem „S poštovanjem“ tom varalici i lihvaru?

Ravnatelj: Imate pravo, napišite „S kolegijalnim pozdravom“.

Moja mama

Moja je mama baš lijepa. Kada idem u školu, uvijek me prati.

Moja najbolja prijateljica je Ivanka, ona je jako dobra.

Zajedno se igramo i učimo, i sve ono što se u školi radi, radimo zajedno.

Učiteljica nas je upitala:

- Što radite?
- Malo učimo.

A poslije je došla moja mama.

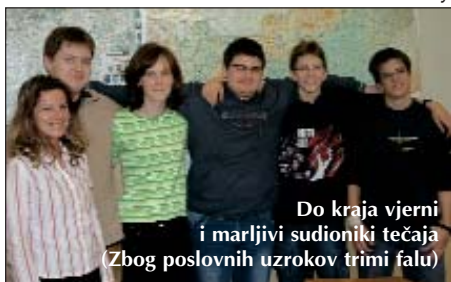
Jako sam bila sretna.

Laura Gavranović, 2. r.

Jezični tečaj u Kisegu 2004. – 2006.

Ni sama nisam mislila, ali život je već takov da nam nudi i u zreli ljeti života nove izazove i na privatnom i na poslovnom polju. Prije pretprošle godine Šandor Petković, potpredsjednik kiseške Hrvatske manjinske samouprave, me je poiskao s pitanjem da li bi se zela za podučavanje hrvatskoga jezika jer mnogi odrasli se interesiraju za učenje jezika, za nekakovu mogućnost i u Kisegu. Moram priznati da sam se oduševila, a istodobno i malo se uplašila jer odrasle – iako poslovno imam stalne kontakte s njimi – još nisam učila. Ča me je tiralo da se zamem za ov zadatak? Na početku sam bila samo znatiželjna. Sad, poslije završavanja druge „tečajne“ godine, već znam, već vidim ... Velik broj naših Hrvatov je ostavio svoju hrvatsku sredinu i živi u varoši i u ovom dijelu Gradišća – zbog poslovnih, a morebit i nekih privatnih uzrokov. Ovi ljudi, iako imaju kontakte s rodnim ognjišćem, već su si pustili nove klice u gradi, imaju dicu, prijatelje. I jedanput se samo javi, prvenstveno u duši, neki neizrečeni, mučevići nedostatak – materinski jezik. Sve češće se najdu u crikva, organiziraju pjevačke zборе, plesačke grupe, klube itd. Želju čuti, želju ponovo uživati svoje jačke, svoje pjesme, molitve i zaželju biti malo zajedno, malo med sobom da se razgovaradu na materinskom jeziku. Ča i kako manjinske samouprave u Ugarskoj pomažu, organiziraju, na koji način želju sačuvati i razvijati našu narodnost, na to vidimo razne mogućnosti. U Kisegu u prošli ljeti peljačtvo i člani Hrvatske manjinske samouprave: predsjednik Karol Meršić, potpredsjednik Šandor Petković, zastupnici Julijana Brezović, Matijas Štefanić i Štefan Kiriči važnu ulogu su dodilili jeziku. Jeziku koji je temelj naše narodnosti, prez kojega nema budućnosti. Zbog toga su od 2005. školskoga ljeta s državnim i županijskim podupiranjem omogućili za osnovnoškolare ter gimnazijalce učenje hrvatskoga jezika. Tu mogućnost planiraju proširiti (a to je pak i razumljivo) čak i na najmanje, na čuvarnice, i proširili su već na odrasle, na početku spomenutim tečajem. Na jezični tečaj se je javilo 25 pohodnikov, a do završetka ih je ostalo 18. Pomoću udžbenika *Janje Živković-Mandić: Horvát nyelv alapok* ter još drugih raznih pomagalo, marljivo i vjerno su se učili, pohadjali naše sastanke umirovljeniki, učitelji s različitim strukami, odgojiteljice, poljodjelci, prodavači, knjigovodje, studenti, prvenstveno iz Kisega, ali i iz Plajgora, Prisike, Hrvatskoga Židana i Sambotela. Iako su trimi položili i jezični ispit, najvažnije nam je bilo da su dobili uz znanje i malo hrabrosti za dijaloge, za kratke razgovore na hrvatskom jeziku. Pedeset ur, tajedno dvi ure, nam je dalo mogućnost i za pjevanje, za šalu, za osobno upoznavanje. Svi smo bogatiji nastali pomoću materinskoga jezika. Plani i dalje živu u nami, išćemo si mogućnosti za otkrivanje lipote gradišćansko-hrvatskoga jezika, tražimo mogućnost za komunikaciju u većem dijelu gradiva i za one ki govoru hrvatski. Željni smo razvijanja našega jezičnoga znanja, jer s tim će biti sadržajni život i u drugi razina naše narodnosti. Ja ću u tom poslu rado sudjelovati!

Marija Fülöp-Huljev
Foto: Imre Harsányi

Do kraja vjerni i marljivi sudioniki tečaja (Zbog poslovnih uzrokov trimi falu)

„Poruka“

KUD „Tanac“ 24. travnja ove godine imao je svoju samostalnu večer u pečuškome Narodnom kazalištu. Svečani program s naslovom „Poruka“ održan je kako bi plesači i svirači odali počast poznatomu mađarskom skladatelju Béli Bartóku povodom 125. obljetnice njegova rođenja, a ujedno i međunarodnom danu plesa.

Nakon višemjesečne pripreme folklorni ansambl Tanac i njegovi gosti sa svojim prekrasnim plesovima, pjesmama i nošnjama oduševili su mnogobrojnu publiku. Zaljubljenici folkloru u Narodnom kazalištu imali su čast vidjeti program na visokoj razini. Organizatori su ugostili i razne poznate KUD-ove iz Mađarske, a također i iz susjedne Rumunjske. Na „Tanacovu“ repertoaru mogli smo vidjeti hrvatske plesove iz Mađarske, primjerice: podravske, bunjevačke i bošnjačke iz okolice Pečuha, a osim toga i plesove iz susjednih zemalja, kao i Bartókove obrade koje obnavljaju oblike tradicionalnoga narodnog plesa. Gosti te večeri: KUD Nyírség i Válásút iz Budimpešte, prikazali su mađarske koreografije.

Pod imenom Tanac trio u programu su sudjelovale i nekadašnje „Tanacove“ plesačice koje su s dalmatinskim i bugarskim pjesmama oduševile zahvalne gledatelje. Na pozornici smo mogli vidjeti i poznati plesni par Zoltán Farkas – Ildikó Tóth iz Budimpešte, a na glasoviru je svirao priznati umjetnik Csaba Király. Ne smijemo zaboraviti ni prateći orkestar pod vodstvom Zoltána

Végvárija, koji je sa svojom kvalitetnom glazbom također razveselio gledateljstvo.

Kao što smo nakon prekrasne večeri od voditelja društva Józsefa Szávaija saznali, pripreme su bile iznimno naporne. Članovi folklornog ansambla u većini su mladi iz okolice Pečuha, i to iz raznih hrvatskih naselja, koji su uložili mnogo truda i rada da ova večer za sve nas bude nezaboravna. Nakon uspješnog nastupa organizatori su ugostili sve sudionike večeri u pečuškom Omladinskom domu. Nakon zavrijeđene večere pečuško je društvo zahvalilo svojim gostima na suradnji i izrazilo želju i za buduće suradivanje.

Cilj je društva bio i bit će skupljanje i čuvanje narodnoga blaga, ponajprije plesova Hrvata u Mađarskoj.

Kao što smo saznali, plesači neće imati mnogo vremena za odmor, naime, već 29. travnja, u subotu, nastupaju u Baji.

Poruka za sve nas: *Sačuvajmo i mi što je naše.*

Renata Božanović

Na valovima Internetskog radija: www.croatia.hu

Spomen na Józsefa Antalla

U povodu 74. obljetnice rođenja Józsefa Antalla (1932. – 1993.), prvoga predsjednika Vlade Republike Mađarske nakon demokratskih promjena, Hrvatsko-mađarsko društvo iz Zagreba, Mađarsko-hrvatski krug prijateljstva iz Budimpešte, u suradnji s Vijećem mađarske nacionalne manjine Grada Zagreba organizirao je 8. travnja polaganje vijenca na njegov zagrebački spomenik koji je postavljen 2002. u Ulici Józsefa Antalla (iza Hipodroma). Spomen na velikoga mađarskog političara i prijatelja Republike Hrvatske, kako za Radio Croatia reče Janja Horvat, jedna od članica četveročlanog izaslanstva Mađarsko-hrvatskoga kruga prijateljstva iz Budimpešte, već se obilježava šestu godinu zaredom. Naime, 1999. godine spomenuta ulica u Novom Zagrebu dobila je ime Józsefa Antalla, mađarskog premijera koji se počet-

kom 90-ih godina silno zalagao za međunarodno priznanje Hrvatske, te pomagao demokratske i političke promjene u njoj i nastojanja hrvatskoga predsjednika Franje Tuđmana. Oni koji su privrženi djelu Józsefa Antalla nisu zaboravili na njega i njegovo prijateljstvo pokazano prema Hrvatskoj, pa tako ni Mađarsko-hrvatski krug prijateljstva na čijem je čelu György Csóti. Nakon polaganja vijenaca kod spomenika Józsefa Antalla, kako je kazala Janja Horvat, održan je Okrugli stol čiji je domaćin bilo Hrvatsko-mađarsko društvo iz Zagreba na čijem je čelu prvi hrvatski veleposlanik u Budimpešti Aleksandar Šolc. Dva društva dogovorila su okvire buduće suradnje koja se ogleda u nizu zajedničkih povijesnih predavanja i znanstvenih izlaganja.

b.p.b.

Iz manjinskog tiska

LuNo OnLine*(L'udové noviny, tjednik Slovaka u Mađarskoj)*

Na OnLine stranicama tjednika Slovaka u Mađarskoj čitamo kako je u opasnosti rad Roma Sajtóközpont (Novinsko središte Roma), zbog nedovoljne državne potpore.

Već je tri godine neriješeno pitanje financiranja Središta koje je prije djelovalo potporom Zaklade Soros, ali je Zaklada 2003. svoju djelatnost iz Istočne Europe premjestila na Afriku i Aziju, zbog toga je Novinsko središte putem natječaja i iz državne potpore pokušavalo skupiti 14 milijuna forinti za svoje održavanje. Državi tajnik László Teleki na jadanje Novinskog središta Roma za tisak je rekao kako novaca ima, samo ga treba tražiti, na što je glavni urednik Novinskog središta András Tóth izjavio kako su za ovu mogućnost saznali iz medija, pa će je iskoristiti jer novaca imaju samo do kraja ožujka.

Manjinama jedan državni list

Nacionalnim i etničkim manjinama po slovu Zakona potporu osigurava Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine, koja je dužna pojedinim manjinama osigurati sredstva za bar jedan list državnoga karaktera, dok je romskoj manjini osigurana potpora za više listova, ali se u zadnje vrijeme ta potpora usredotočuje na potporu državnog lista Ciganske državne samouprave. Osim pomoći državnim manjinskim listovima Javna zaklada pruža pomoć mjesnim i regionalnim list-

ovima te priložima u njima na materinskom jeziku, te specijaliziranim manjinskim časopisima. Tako je 2000. godine Javna zaklada financirala 18 državnih listova s 224 milijuna forinti.

Potrebna je i sreća

Manjinski listovi, unatoč niskoj i nedostatnoj državnoj potpori, još uvijek izlaze, ali mnogi uz pomoć matičnih zemalja. Naime, većinu manjinskih listova pomaže matična domovina tako da nisu izloženi samo potpori mađarske države. Primjerice, tjednik Slovenaca u Mađarskoj Porabje 2005. godine od Javne zaklade dobio je 16 milijuna forinti, te dodatna dva milijuna od Ureda za nacionalne i etničke manjine. Tim je sredstvima pokriveno 70% njegovih troškova, a ostatak je osigurala matična domovina Slovenija. Bez obzira na činjenicu što se Javna zaklada trudi u cijelosti financirati manjinske listove, L'udové noviny iz državnih sredstava mogu pokriti svega 50% svojih troškova. Glavni urednik L'udové noviny Imre Fuhl kaže: „Klasične listove takozvanih velikih manjina, kao što su primjerice njemački i slovački tjednik, nasreću izdaje Magyar Hivatalos Közlönykiadó koji pokriva ostatak nastalih troškova, što je umalo 50%.” Fuhl to stanje smatra sretnim, ali ne i konačnim rješenjem te dodaje kako slovački tjednik ima 1500 pretplatnika, a njegovo internetsko izdanje tjedno ima otprilike 5000 ulazaka/posjetitelja.

Rješenje po Fuhlu

Od prodaje novina, veli Imre Fuhl, dobiva se minimalan prihod, a isto je tako i s prihodom od oglasa u manjinskom listu. Pravo bi rješenje po njemu bilo ako bi u proračunu mađarske Vlade bilo naznačeno kolika je potpora pojedinim manjinama za manjinske medije, odnosno ako bi uz to manjinski listovi dobili stalnu pomoć iz matičnih zemalja, kao što to sada neki manjinski listovi i dobivaju, na njihovu sreću.

SLAVONSKI BROD – Šimo Đurđević, župan Brodsko-posavske županije, 26. travnja u Velikoj vijećnici županijske uprave otvorio je međunarodni radni sastanak, pokrenut u duhu razvijanja prekogranične suradnje, a temeljem na planu rada Savjeta za Europske integracije Brodsko-posavske županije. Sastanku su se odazvali predstavnici izvršne i predstavničke vlasti regionalnih gospodarskih komora, turističkih zajednica i nevladinih udruga iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore te Republike Mađarske. Na dnevnom redu bilo je više točaka, među njima: zajednički nastupi gospodarstvenika radi zajedničkih ulaganja, zajednički nastup i organiziranje regionalnih sajmova, zajednički nastup prema pretpripravnim fondovima Europske unije.

U pripremi sporazum o suradnji između Suhopolja i Šeljina

Početkom veljače izaslanstvo općine Suhopolje iz Hrvatske potražilo je poglavarstvo Šeljina s namjerom izgradnje suradnje između ova dva naselja. O potankostima ove akcije, koja puno obećava, šeljski

gradonačelnik Gyula Förster dao je ove informacije:

– Suhopoljci su nas potražili radi zajedničkog nastupa na natječajima koje raspisuje Europska unija. Međutim, tada, u veljači, nismo mogli odmah pristupiti natjecanju jer smo imali previše posla oko naših tekućih natječaja. Stoga smo se dogovorili da ćemo se naći ponovno u ožujku. Taj drugi dogovor bio je održan u Suhopolju, i na njemu smo pripremili ugovor o suradnji između dva naselja. Suhopolje je otprilike iste veličine kao i Šeljin, i s obje strane smo prihvatili da je suradnja moguća na razini samouprava, u športu, kulturi i gospodarstvu. Ugovor u Hrvatskoj mora proći kroz više institucija i tek nakon pribavljenih odobrenja može doći do potpisivanja. Taj svečani čin će se održati u oba mjesta, i u Šeljinu i u Suhopolju.

Temeljem novog ugovora bit će moguće zajednički sudjelovati na natječajima Europske unije. Suhopoljci planiraju zatražiti pomoć za dovršetak vatrogasnog doma, koji su počeli graditi vlastitim sredstvima, a mi bismo htjeli kupiti nova vatrogasna kola. Sve bi to išlo u okviru programa Interreg III, čija sredstva stoje na raspolaganju do 30. lipnja 2007. godine.

Je li logično ići u zajedničko natjecanje sa Suhopoljem kada se zna da se Šeljin već prije zbratimio s Grubišnim Poljem?

– Imamo dobru suradnju s Grubišnim Poljem, ali na žalost to naselje se ne nalazi u pograničnoj županiji, stoga nema pravo natjecanja u Interreg-programima. Zato smo mi već i prije odlučili da se ide na zajedničko natjecanje s općinom Sopje, koja se nalazi u pograničnoj, Virovitičkoj županiji.

Čini se da je u zadnje vrijeme sve više lijepih primjera prekogranične suradnje.

– Naselja onkraj Drave sve su aktivnija, sve više traže veze s mađarskim samoupravama. Suhopoljci su mi to objasnili ovako: s jedne strane, tu je interes za sudjelovanje u zajedničkim projektima, a s druge strane, Hrvati žele preuzeti što više iskustava od Mađara o tijeku udruživanja s Unijom. Naime, kako se kaže, pametan čovjek uči na tuđim greškama, a oni nikako ne žele ponoviti tipične greške koje su počinile nedavno priključene zemlje.

t. k.

Iskanje Boga i posvećenje obnovljene štatue Kraljice svita

Na Undi još i dandanas živi prekrasna pravica Vazmene nedilje. Narod rano ujutro projde na „Bogaiskanje“. I ljetos nij bilo to drugačije, i kih 200 ljudi se je ganulo u zori u mjesnu crikvu na mašu, potom su se pak u prošeciji sa svićami moleć i jaćuć odšetalali sve do cimitora. Ovput je u okviru toga lipoga vjerskoga običaja posvećena i obnovljena štatua Kraljice svita, ku su si dali renovirati stanovnici te ulice. Spomenik je dobio postolje i želiznu ogradu. To je financirao Undanac Laslo Gostom.

Kako mi je nadalje povidala Sabina Balog, u zdavni časi samo su žene smile proći Boga iskati ter cehmajstor ki je je branio da se ne boju. Na undansku Vazmenu nedilju ovom prilikom su bili došli čudami i iz okolišnih sel. Pri cimitoru su požgani zastarjeli driveni križi, a ov čin je takaj praćen s molitvami i jačkami. Ceremonija je završena našganjem svić na grobu pokojnih Undancev.

-Tiho-

Hrvatska matica iseljenika & Galerijska zbirka Josipa Cugovčana, Podravske Sesvete

NAIVNA UMJETNOST – SLIKARSKA RADIONICA

18. – 25. lipnja 2006.

Pozivamo vas da sudjelujete u jednom novom, odista osobitom projektu; radionici naivnog slikarstva koju organiziramo u suradnji s Galerijskom zbirkom Josipa Cugovčana u Podravskim Sesvetama i Sunny Village/Etno selo u Jagnjedovcu u Podravini.

Ovom radionicom želimo pobuditi zanimanje ljudi hrvatskoga podrijetla, te prijatelje naive, za hrvatsku naivnu umjetnost koja je među najprepoznatljivijim izričajima hrvatskog identiteta u svijetu, te ih u praksi naučiti tehniku slikanja na staklu.

J. Cugovčan – Krivolovci

I. Generalić – Konji

I. Rabuzin – Moj zavičaj

Rad slikarske radionice odvijat će se u tri dijela:

- I. **teoretski dio** – tematska predavanja;
- II. **praktični dio** – demonstracije slikanja uljem na staklu;
  - terenska nastava (susreti sa slikarima naive);
- III. **izvannastavne aktivnosti**
  - obilazak znamenitosti podravskoga kraja;
  - jednodnevni izlet u Zagreb: posjet Muzeju grada Zagreba, Muzeju naivnih umjetnosti.

Ovim projektom želimo zainteresirati iseljene Hrvate, njihove potomke i ostale ljubitelje naivnoga slikarstva u svijetu da se odazovu našem pozivu kako bi se upoznali s

našom naivnom umjetnošću i u praksi naučili tehniku slikanja na staklu.

Radionica je namijenjena osobama iznad 17 godina.

Dobro došli u čudesni svijet naive!

Za sve dodatne obavijesti javite se na adresu:

Hrvatska matica iseljenika
Odjel za kulturno-prosvjetne djelatnosti i šport
Melita Matijević

Trg Stjepana Radića 3, 10000 Zagreb, Croatia
tel. ++385 1/6115 116, faks ++385 1/6111 522
e-mail: melita@matis.hr

Bajski studenti i profesori u Santovu

Za nedavnoga kratkog boravka u Santovu, profesori i studenti Visoke škole Józsefa Eötvösa u Baji posjetili su hrvatsku školu i vrtić, a usto razgledavali i kulturno-povijesne znamenitosti naselja. Četvero studenata (budući da su ostali imali druge obveze) u pratnji voditelja hrvatskog odjela pri Katedri za narodnosne i strane jezike profesora Živka Gorjanca i lektorice hrvatskoga jezika profesorice Nade Zelić tom su prigodom posjetili nastavu, sate hrvatskoga jezika u 3. i 4. razredu. Goste je primio ravnatelj škole Joso Šibalin, i upoznao ih je ukratko sa životom i radom hrvatske škole, odnosno hrvatske zajednice u Santovu. Među ostalima obostrano je istaknuta tradicionalno dobra suradnja dviju ustanova, po kojoj bajski studenti redovito dolaze na hospitacije i posjećuju san-

tovačku hrvatsku školu. Dogovoreno je da bi u sklopu te suradnje lektorica Nada Zelić uskoro mogla ponovno gostovati u Santovu i za učenike održati posebna zanimanja iz hrvatskoga jezika. Tekst i slika: S. B.

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Branka Pavić-Blažetin, tel.: 72/435-416, e-mail: branka@croatica.hu, NOVINARI: Stipan Balatinac (zamj. gl. i od. urednika), tel.: 79/454-614, e-mail: balatinac@croatica.hu, Bernadeta Blažetin, tel.: 93/383-034, e-mail: beta@croatica.hu, Timea Horvat, tel.: 94/315-479, e-mail: tiho@croatica.hu, LEKTOR: Živko Mandić, tel.: 1/256-0765, e-mail: zsviko@croatica.hu ADRESA: 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Tel./Fax: 1/269-2811, tel.: 1/269-1974, e-mail: glasnik@croatica.hu – ZA POŠTANSKE POŠILJKE: 1396 Budapest, P.F.: 495. OSNIVAČ: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAČ: Croatica Kht. RAVNATELJ: Čaba Horvath. List širi posredstvom Mađarske pošte, na osnovi preplate na žiroračun: CITIBANK Rt. 10800014-30000006-10612032, redakcija Hrvatskoga glasnika i alternativni širitelji. Pretplata na godinu dana iznosi: 4160,- Ft. List pomaže Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Kht., 1065 Budapest, Nagymező u. 49.

HU ISSN 1215-1270